

A.J. Hilhorst

Gemeente Den Haag

RS 102823

Retouradres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag

Uw brief van

De voorzitters van de commissies
Stedelijke Ontwikkeling, Wonen en Economie
en Veiligheid, Bestuur en Leefomgeving

Uw kenmerk

Ons kenmerk
DSO/2003.326
Doorkiesnummer

E-mailadres

Aantal bijlagen

2

Datum

14 februari 2003

LJ 15:00 DE F. NEN
B. GRIFFIE

Onderwerp
Verhuizing woonwagencamp Leyweg

Geachte voorzitters,

In december 2002 is de ontruiming van woonwagencamp Leyweg en de inrichting van woonwagencamp Noordweg/Jan Hanlostraat gerealiseerd.

Onder de gegeven, moeilijke omstandigheden kan worden teruggezien op een geslaagde verhuizing.

Geslaagd in die zin dat de verhuizing binnen de door de gemeenteraad in 1997 inhoudelijk c.q. beleidsmatig bepaalde kaders is gerealiseerd.

Dat neemt niet weg, dat de verhuizing bovenmatige inspanningen van met name de ambtelijke organisatie en de politie heeft gevergd.

Mede door een gebrek aan medewerking van de woonwagencampbewoners heeft de gemeente extra investeringen moeten plegen om de verhuizingsoperatie succesvol te kunnen uitvoeren en afronden. De forse uitgave is ook veroorzaakt door het afvoeren van een zeer grote hoeveelheid illegale bouwsels en materialen, veel meer dan waar aanvankelijk mee gerekend is.

Op verzoek van de wethouder ROSW heeft de Dienst Stedelijke Ontwikkeling een rapportage over de gang van zaken tijdens de verhuizing opgesteld.

Inlichtingen bij:

L. Genet

Postadres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag
Bezoekadres: Spui 70, Den Haag
Internetadres: www.denhaag.nl

Telefoon 070 - 353 2852 /353 2966
Telefax 070 - 353 3615

8102823

8102823

Op verzoek van de burgemeester heeft de Politie Haaglanden een verslag opgesteld over het optreden van de politie in de periode van de verhuizing.

Beide rapportages treft u hierbij aan.

Beide rapportages zijn hierna- voorzien van bestuurlijke conclusies en aanbevelingen.

Bestuurlijke conclusies

- 1 In 1997 is door de gemeenteraad besloten de woonwagenlocaties in Den Haag te deconcentreren.

Toen is besloten het grote woonwagenkamp Leyweg op te heffen en de bewoners van deze locatie te verhuizen naar een drietal kleinere woonwagencentra.

De verhuizing naar de locatie Noordweg/Jan Hanlostraat was in dat verband de laatste verplaatsing in het kader van de opheffing van de locatie Leyweg.

De ontruiming van de Leyweg was een zeer omvangrijke operatie.

Deze locatie telde oorspronkelijk 55 officiële standplaatsen, maar in de loop der jaren is het aantal standplaatsen uitgegroeid tot 107 standplaatsen, zij het dat bij eerdere verhuizingen een groot deel daarvan al was vertrokken.

De situatie op de locatie Leyweg was in termen van beheer, onderhoud en veiligheid onbeheersbaar.

Illegale bouwsels en accommodaties, de kwaliteit van de voorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte voldeden in geen enkel opzicht (meer) aan de daaraan te stellen eisen. Er was sprake van een onveilige en niet te tolereren situatie.

Bewoners van de locatie Leyweg namen het bepaald niet nauw met wet- en regelgeving, ten aanzien van onder meer aanvragen van vergunningen en het uitvoeren van (bedrijfs) activiteiten.

Daardoor creëerden de bewoners overigens vooral een onveilige situatie voor zichzelf.

De gemeentelijke functies en taken handhaving en toezicht werden weliswaar partieel uitgevoerd, maar schoten evident te kort.

De uitoefening van de functies handhaving en toezicht werd bovendien bemoeilijkt door de opstelling van de bewoners van de woonwagenlocatie.

Niettemin had eerder moeten worden opgetreden.

Onze **eerste conclusie** is dat het de taak van de gemeentelijke overheid is ook op woonwagencentra het toezicht uit te oefenen en regels te handhaven.

Een onbeheersbare en onveilige situatie als op het voormalige centrum Leyweg mag niet meer ontstaan, worden toegestaan en/of gedoogd.

Bewoners van woonwagencentra hebben dezelfde rechten en ook plichten als andere inwoners van Den Haag.

- 2 De inspanningen van de gemeente waren en zijn steeds gericht (geweest) op het voorkomen van ongewenste en/of onbeheersbare verhoudingen en situaties.

In de gemeentelijke voorbereiding op de verhuizing is steeds als uitgangspunt gehanteerd:

Het zoveel als mogelijk normaliseren van de verhoudingen tussen gemeente en bewoners en ook het voorkomen van (mogelijke) escalatie.

Ons uitgangspunt tijdens de feitelijke verhuizing was en is steeds geweest en gebleven: waar mogelijk samen werken met de bewoners.

Onze **tweede conclusie** is dat de gemeente zich naar behoren heeft ingespannen om de bewoners van het centrum waar mogelijk en nodig tegemoet te komen in hun wensen en behoeften.

Ondanks de opstelling van een aantal bewoners is de feitelijke verhuizing op een evenwichtige, beheers- en controleerbare wijze uitgevoerd.

Ernstige verstoringen van de openbare orde konden daardoor worden voorkomen en de veiligheid van zowel bewoners als verhuisbedrijf, politie en ambtenaren worden geborgd.

- 3 De grootschalige verhuizing van het centrum aan de Leyweg heeft de gemeente in de fase van de daadwerkelijke uitvoering voor een aantal forse problemen gesteld. De hoeveelheid illegale bouwsels en materialen was aanzienlijk groter dan gedacht en verwacht. Dit geldt ook het te verwijderen afval.

De opstelling van bewoners en de grote hoeveelheid (illegale) bouwsels en materialen aan en rond woonwagens hebben geleid tot zowel meer werkzaamheden als vertragingen. Het aantal te treffen maatregelen in de zin van extra te treffen voorzieningen en in te zetten materieel was aanzienlijk.

Door de vertraging moest ook een aantal aanvullende maatregelen c.q. voorzieningen worden gerealiseerd, zoals tijdelijke huisvesting van bewoners.

De verhuizing heeft door deze -vooraf onvoorziene- omstandigheden en feiten aanzienlijk meer gekost dan enkele jaren geleden geraamd is.

De verhuizing van het centrum aan de Leyweg heeft ons geleerd dat het noodzakelijk is vooraf een grondige voorinspectie te houden ten aanzien van de treffen maatregelen en voorzieningen, waardoor de kosten c.q. uitgaven (vooraf) beter kunnen worden ingeschat c.q. geraamd.

Onze **derde conclusie** is dat de gedane uitgaven in verband met de verhuizing op basis van bestuursdwang onontkoombaar zijn (geweest).

De extra uitgaven houden direct verband met de noodzakelijke, extra getroffen maatregelen en voorzieningen om zowel de verhuizing als de ontmanteling van het centrum Leyweg op een effectieve en efficiënte manier te realiseren. Over de extra kosten en de dekking wordt u nader geïnformeerd.

- 4 Na een aanvankelijk moeizame en moeilijke start is door alle betrokkenen op professionele wijze leiding gegeven aan de feitelijke verhuizing/ ontmanteling. Door middel van improvisatie, extra inspanningen en ambtelijke professionaliteit is de hele operatie tot een goed einde gebracht. Een aantal uitvoeringspunten is gaandeweg de operatie ontwikkeld, met name in de sfeer van operationeel management op locatie en communicatie.

Onze **vierde conclusie** is dat de voorbereiding van grootschalig optreden door de Dienst Stedelijke Ontwikkeling op onderdelen aangescherpt dient te worden.

Bij grootschalig optreden in risicosituaties dienen de maatregelen gebaseerd te worden op de principes van risico- en calamiteitenmanagement.

- 5 De benadering en aanpak van de politie is van meet af aan gebaseerd geweest op een tweetal uitgangspunten, te weten:
- Het handhaven van de openbare orde, op zowel beide locaties als in de directe omgeving daarvan
 - Het borgen van de (kwaliteit van) veiligheid van de medewerkers belast met de ontruiming en inrichting.

Een derde, expliciete doelstelling tijdens de feitelijke verhuizing was het voorkomen van relationele spanningen en het zo nodig normaliseren van menselijke verhoudingen en relaties.

De feitelijke inzet van de politie is steeds afgestemd op hetgeen als noodzakelijk werd

beschouwd en ervaren, waarbij de twee bovengenoemde uitgangspunten het ijkpunt waren. De politie heeft in zowel haar uitrusting als optreden willen bijdragen aan een zoveel mogelijk ongestoorde verhuizingsoperatie.

Onze **vijfde conclusie** is dat door met name de wijze waarop de politie invulling aan haar taken en activiteiten heeft gegeven enerzijds de werkzaamheden grotendeels ongestoord konden worden uitgevoerd en anderzijds van confrontaties tussen bewoners en medewerkers nauwelijks sprake is geweest.

Bestuurlijke aanbevelingen

Op basis van vorenstaande conclusies, die voortkomen uit de rapportages van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling en de politie, hebben wij de volgende aanbevelingen:

- 1 Het permanent en strikt uitoefenen van de functies handhaven, toezicht en controle. De deconcentratie van woonwagencentra is naast beleidsmatige overwegingen ingegeven door de noodzaak om ook woonwagenlocaties beheersbaar te doen zijn en houden in termen van veiligheid en leefbaarheid. De regels van de gemeentelijke handhaving gelden (ook) onverkort voor woonwagencentra. Bewoners van woonwagencentra worden op gelijke wijze bejegend en behandeld als andere inwoners; dit geldt zowel rechten als plichten.
- 2 De voorbereiding van operationele plannen door gemeentelijke diensten voor het uitvoeren van grootschalige activiteiten (waaronder ontruimings- en handhavingsacties) moet op onderdelen worden aangescherpt. De plannen van aanpak van diensten moeten worden voorzien van een paragraaf risicomanagement. Bij grootschalige acties moet vooraf (meer) rekening worden gehouden met onvoorziene omstandigheden en/of het planmatig kunnen voorzien in noodzakelijk te treffen, extra maatregelen/voorzieningen. In dat verband dient aandacht te worden gegeven aan de organisatie en kwaliteit van de gemeentelijke communicatiefunctie alsmede aan de taakverdeling tussen het strategisch en operationeel (dienst)management. Het college zal de diensten die betrokken zijn bij grootschalige acties opdracht geven de bestaande of nog te ontwikkelen (operationele) plannen van aanpak op bovengenoemde punten aan te scherpen, waardoor die berekend zijn op crisismanagement.

- 3 Bij de voorbereiding van grootschalige activiteiten/acties dient tijdig i.c. vooraf een begroting van (geraamde) uitgaven te worden opgesteld.
In de fase van voorbereiding van grootschalige activiteiten/acties in de sfeer van handhaving, toezicht en controle ter uitvoering van wet- en regelgeving dient een aparte kostenraming van te treffen voorzieningen en maatregelen te worden opgesteld.
Naast de inhoudelijke en organisatorische aspecten van grootschalig optreden dient afzonderlijk aandacht te worden gegeven aan de financiële aspecten daarvan.
Hierdoor kunnen verrassingen en/of ongewenste situaties, tijdens of na afloop van grootschalig optreden worden voorkomen.
- 4 Nazorg in verband met en/of als gevolg van grootschalig optreden.

Het feitelijk beëindigen van de verhuizing en ontmanteling van het centrum Leyweg betekent niet het einde van de gehele 'operatie'.

Een aantal zaken vraagt nog nadrukkelijk de aandacht, waaronder het beheer en onderhoud van de nieuwe locatie, gebruiksovereenkomsten in de sfeer van nutsvoorzieningen, afwikkelen claims.

Het college heeft de Dienst Stedelijke Ontwikkeling gevraagd met voorrang de inhoudelijke en juridische aspecten die verband houden met het beheer en onderhoud van de nieuwe woonwagenlocatie en/of de ontmanteling van de voormalige locatie aan de Leyweg af te wikkelen.

Een actieve nazorg en afwikkeling is geboden uit een oogpunt van zowel het standpunt van een betrouwbare overheid als een overheid die met recht en rede een beroep doet op handhaven van wet- en regelgeving.

In het vertrouwen u op deze manier op voldoende wijze verantwoording te hebben afgelegd over de verhuizing van (voorheen) het woonwagencentrum Leyweg.

Graag vernemen wij van u of u instemt met de bestuurlijke conclusies en aanbevelingen.

Met vriendelijke groet,
de wethouder van Ruimtelijke Ordening,
Stedelijke Ontwikkeling en Wonen,

A. Hilhorst

de burgemeester
W. J. Deetman

Dienst Stedelijke Ontwikkeling

Retouradres: Postbus 12655, 2500 DP Den Haag

Uw brief

Ons kenmerk

Behandeld door

L. Genet

Telefoonnummer

Aantal bijlagen

1

Datum

6 februari 2003

.....
de wethouder ROSW
A.J. Hilhorst
D09.10

Onderwerp

Verslag van de ontruiming woonwagenebewoners Leyweg

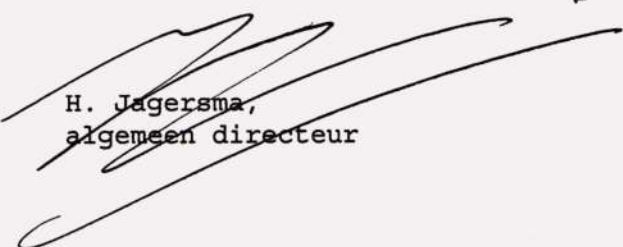
Geachte heer Hilhorst,

Hierbij treft u het door u gevraagde verslag van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling aan over de ontruiming van het woonwagencentrum Leyweg, eind december 2002.

Naar mijn oordeel geeft dit verslag een goed beeld van hetgeen daar werd aangetroffen, de ambtelijke inzet, de maatregelen die in verband met de opgelegde bestuursdwang zijn genomen en de gang van zaken tijdens de verhuizing van het centrum naar de nieuwe locatie aan de Noordweg/Jan Hanlostraat.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

H. Jagersma,
algemeen directeur

Bezoekadres: Spui 70, Den Haag

Verslag van de ontruiming woonwagenaanwoners Leyweg

Inleiding	2
1. Chronologie	3
2. Juridische kader	6
3. Beschrijving van het werkproces tijdens de verhuizing	14

Inleiding

Tussen 10 en 20 december 2002 zijn de laatste bewoners van de Leyweg onder regie van de gemeente met bestuursdwang naar de nieuwe locatie Jan Hanlostraat aan de Noordweg verhuisd.

Dit verslag geeft inzicht in de gang van zaken tijdens de verhuizing.

In de chronologie worden de feiten en gebeurtenissen die vanaf het raadsbesluit van 5 juni 1997 tot en met het einde van het jaar 2002 een rol hebben gespeeld in het proces op een rijtje gezet.

Het juridisch kader beschrijft de juridische verantwoording en citeert de relevante passages uit de juridische correspondentie.

Daarnaast geeft dit verslag inzicht in het feitelijke werkproces gedurende de tien dagen dat de operatie ten uitvoer is gebracht.

1. Chronologie

1. Raadsbesluit 5 juni 1997 (rv 137/ rv 138). In deze raadsbesluiten werd besloten de woonwagenlocaties van de gemeente Den Haag te deconcentreren, waarmee gevolg werd gegeven aan het beleid zoals dat door de regering was vastgesteld. De gemeenteraad stemde in met het opheffen van de gehele woonwagenlocatie aan de Leyweg. Het woonwagenterrein aan de Leyweg telde oorspronkelijk 55 officiële standplaatsen. Door middel van noodvakken, stilzwijgend gedoogde en illegale standplaatsen is dit in de loop der jaren uitgegroeid tot 107 standplaatsen. Deze moesten na het besluit van de gemeenteraad een alternatieve standplaats vinden op de nieuw te realiseren kleinere woonwagencentra aan de Noordweg/Jan Hanlostraat, de locatie Zonne Veld/ Tom Mandersstraat en de Henricuskade op Ypenburg. Tevens werd besloten tot overdracht van het beheer en eigendom van de woonwagencentra aan de Haagse woningbouwcorporaties.
2. Op verschillende momenten in het jaar 1999 zijn de bewoners van de locatie aan de Leyweg geïnformeerd over de naderende verhuizing en de oplevering van de nieuwe centra op Zonne Veld en Ypenburg.
3. Bij raadsbesluit van 16 december 1999 (rv 381) wordt onder meer besloten in te stemmen met de aanleg van 18 extra standplaatsen op de locatie Ypenburg en het beschikbaar stellen van een vervolg krediet aan de Dienst Stedelijke Ontwikkeling.
4. In januari 2000 valt een groepje woonwagenbewoners de afdeling woonwagenzaken op het stadhuis binnen en bedreigen enkele ambtenaren van de afdeling woonwagenzaken. Voor dit incident wordt een aantal bewoners van de Leyweg in hoger beroep veroordeeld.
5. In de loop van het jaar 2000 worden de bewoners aan de Leyweg geïnformeerd over de vrijwillige verhuizingen naar de locatie Zonne Veld of Noordweg. Aan de bewoners wordt gevraagd een voorkeur voor een locatie aan te geven.
6. In het begin van 2001 laten de bewoners via hun advocaat Mr Koning weten dat zij niet bereid zijn medewerking te verlenen aan de door de gemeente voorgestelde verhuizing.
7. In de loop van het jaar worden de bewoners herhaaldelijk geïnformeerd over de toekomstige verhuizingen. In de maande augustus en september 2001 verhuizen 37 woonwagens vrijwillig naar de locatie Zonne Veld.
8. In oktober 2001 vindt een aantal incidenten plaats. Op de locatie Zonne Veld wordt een standplaats gekraakt (deze wordt met behulp van de politie ontruimd). Ambtenaren van de gemeente Den Haag en medewerkers van het beheersbureau Nijbod worden bedreigd. Dit heeft geleid tot één veroordeling.

9. In een brief van 29 januari 2002 (kenmerk BTD/02.130) worden de bewoners aan de Leyweg geïnformeerd over het feit dat indien zij niet bereid zijn vrijwillig te verhuizen, de gemeente het voornemen heeft bestuursdwang toe te passen. De bewoners worden uitgenodigd hier mondeling dan wel schriftelijk op te reageren. Van deze gelegenheid wordt geen gebruik gemaakt.

10. In een aanschrijving d.d 26 april 2002, verzonden 1 mei 2002 worden de bewoners aan de Leyweg aangeschreven voor 7 juni vrijwillig te verhuizen naar een nieuwe standplaats op de Noordweg.
Zes bewoners geven aan dit verzoek gehoor en verhuizen vrijwillig en op eigen verantwoordelijkheid naar de Noordweg, Jan Hanlostraat. De rest tekent juridisch bezwaar aan.

11. De gemeente ontvangt een faxbrief van Mr Koning waarin hij namens 31 personen aan de Leyweg een bezwaarschrift indient tegen de bestuursdwangaanschrijving.

12. Op 22 oktober 2002 wordt aan de bewoners op de Leyweg een aangetekende brief bezorgd waarin staat dat ze tot 7 november de tijd krijgen om vrijwillig en op eigen verantwoordelijkheid te verhuizen, daarna zal er sprake zijn van een gedwongen verhuizing. Deze brief wordt door 23 bewoners geweigerd.

13. Op 5 november 2002 dient Mr Koning bij de rechtbank een verzoek tot schorsing in en een verzoek tot voorlopige voorziening. Hij vraagt aan de rechter of de bewoners aan de Leyweg kunnen blijven wonen totdat de zaak juridisch is afgewikkeld.

14. In de raadscommissie van 7 november stelt de VVD vragen over de opgelopen vertraging in de verhuisplanning. De raadscommissie herbevestigt haar eerdere besluiten en wenst een snelle ontruiming van de Leyweg.
Tevens wordt een brief van de bewoners aan de raadsleden aan de orde gesteld.

15. Op 14 november 2002 vindt behandeling van het verzoek tot voorlopige voorziening bij de rechtbank plaats.

16. Op 21 november 2002 wijst de rechtbank het verzoek tot voorlopige voorziening af.

17. Op 25 november 2002 laat de gemeente advocaat Mr De Witte aan Mr Koning weten dat de datum van de ontruiming zal zijn gelegen op of kort na 11 december.

18. Op 28 november 2002 ontvangt de gemeente een brief van mr Koning waarin hij voorstelt om overleg te voeren over passende, vervangende bedrijfsruimtes, schadevergoedingen en voorstelt om de feitelijke verhuizing plaats te laten vinden in januari 2003.

19. Op twee december 2002 geeft de advocaat van de gemeente antwoord waarin

wordt gesteld dat de gemeente zich onverkort wil houden aan de gemaakte planning, waarbij de feitelijke verhuizing voor het einde van het jaar dient te zijn afgerond.

20. Op zes december 2002 vindt een gesprek plaats tussen de twee advocaten, vertegenwoordigers van de bewoners en vertegenwoordigers van de gemeente. Belangrijkste onderwerp is de onkostenvergoeding voor de verhuizing. Mr Koning en de bewoners geven geen uitsluitsel over door de gemeente gestelde voorwaarden van een geregisseerde verhuizing.

21. Op negen december 2002 laten de bewoners via mr Koning en in een uitzending van radio west weten dat zij "vrijwillige medewerking" zullen verlenen aan een door de gemeente geregisseerde verhuizing.

22. Op tien december 2002 vindt er faxverkeer plaats tussen de advocaten over de geregisseerde verhuizing.

23. Op elf december 2002 wordt de feitelijke start van de verhuizing in gang gezet.

24. Op twaalf december 2002 vraagt de SP bij interpellatie om een verslag van de gang van zaken rond de verhuizing.

25. Op 24 december geeft burgemeester Deetman een afsluitende persconferentie.

2. Juridisch Kader

Rijksbeleid en Algemene wet bestuursrecht

Op 1 maart 1999 werd met een wijziging van de Woningwet de Woonwagewet ingetrokken. Daarmee werd op rijksniveau erkend dat de speciale behandeling van woonwagewoners niet had bijgedragen aan de integratie van woonwagewoners in de samenleving. Het normalisatiebeleid dat op gemeentelijk niveau al was ingezet met de door de Haagse gemeenteraad in 1997 vastgestelde nota "Wonen op wielen in beweging" kreeg met de intrekking van de Woonwagewet ook op rijksniveau gestalte. Als onderdeel van het pakket van landelijke wet- en regelgeving staan de regionale woonwagencentra Leyweg en Escamplaan expliciet vermeld in een totaal-overzicht van op te heffen woonwagencentra. De deconcentratie, dat wil zeggen het opheffen en opdelen van de regionale centra in kleinere woonwagenlocaties, is daarmee niet alleen gemeentelijk en provinciaal beleid, maar een door het rijk en de wetgever opgedragen taak.

Bij de intrekking van de Woningwet heeft de wetgever via de overgangsbepalingen, artikel 61 van de Woonwagewet (het zogenaamde wegsleepartikel) voor de gemeenten in stand gehouden. Daarmee behielden de gemeenten een beproefd instrument voor bestuursdwang om de opheffing en ontruiming van regionale centra zo nodig gedwongen plaats te laten vinden.

Op een gedwongen ontruiming is - en dat geldt voor iedere toepassing van bestuursdwang - de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. De Algemene wet bestuursrecht biedt rechtsbescherming en bindt het rechtmatig overheids-handelen aan normen van zorgvuldigheid en evenredigheid. Zo is in de Awb bijvoorbeeld geregeld dat voordat een bestuursdwangbeschikking wordt opgelegd, de belanghebbende eerst in de gelegenheid wordt gesteld om tegen dit voornemen zijn of haar zienswijze in te dienen.

Ook is bijvoorbeeld geregeld dat vóórdat bestuursdwang door de overheid uitgevoerd mag worden, het bestuursorgaan eerst de overtreder een begunstigingstermijn geeft waarbinnen degene die is aangeschreven zelf nog de kans krijgt om aan de lastgeving te voldoen. Naast rechten, kan de burger aan de Awb ook verplichtingen ontleen, bijvoorbeeld voor wat betreft de termijn waarbinnen een bezwaarschrift moet worden ingediend of voor wat betreft het kostenverhaal dat de overheid heeft bij toepassing van bestuursdwang.

Deconcentratie Leyweg, bestuursdwangprocedure

Het merendeel van de 107 standplaatsgerechtigden op de Leyweg is vrijwillig verhuisd naar de nieuw aangelegde woonwagenlocaties aan de Henricuskade op Ypenburg en Zonne Veld. Nadat in november 2001 de laatste locatie Noordweg

gereed kwam bleek dat de meerderheid van de toen nog resterende bewoners aan de Leyweg niet bereid was vrijwillig de Leyweg te verlaten. Bij brief van 29 januari 2002 zijn de bewoners in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze te geven op het voornemen van het college om met bestuursdwang de ontruiming van de Leyweg door te zetten. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen is geen gebruik gemaakt.

Bij brief van 1 mei 2002 zijn de bewoners door het college aangeschreven om vóór 7 juni 2002 de Leyweg te verlaten, zo niet dan zou het college gebruik maken van de bevoegdheid ex artikel 61 Woonwagewet en de woonwagenvoerrekking en risico van de bewoner naar een standplaats op het woonwagencentrum Noordweg slepen. Bij brief van 6 juni werd tegen deze bestuursdwangbeschikking door mr Koning een bezwaarschrift ingediend.

In dezelfde periode uitten de bewoners opnieuw hun twijfel aan de brandveiligheid van de nieuwe locatie aan de Noordweg. Om een einde te maken aan alle discussie heeft de gemeente opdracht gegeven tot het houden van een brandveiligheidsonderzoek door een externe deskundige, het bureau Peutz. Het onderzoek richtte zich op de brandwerendheid van de (geïmpregneerde houten) gevelbeplating van de sanitaire units. In verband met dit onderzoek werd de ontruimingdatum opgeschort. Uit het technisch onderzoek bleek dat de gevelbeplating ruim voldoende brandwerend was.

In aansluiting hierop is in een brief van 21 oktober 2002 aan de bewoners een nieuwe begunstigingstermijn gesteld om te voldoen aan de bestuursdwangbeschikking van 1 mei 2002. De bewoners kregen nog tot 7 november 2002 de tijd om vrijwillig onder eigen verantwoordelijkheid te verhuizen zonder dat tot toepassing van bestuursdwang over zou worden gegaan. Op 5 november 2002 diende mr. Koning een verzoek om schorsing in bij de president van de rechtbank Den Haag. Op 14 november 2002 vond behandeling op zitting plaats van het verzoek om voorlopige voorziening, en bij uitspraak van 21 november 2002 werd het verzoek van mr Koning om een voorlopige voorziening afgewezen. Omdat de begunstigingstermijn reeds ruim was overschreden stond de gemeente in juridische zin niets meer in de weg tot het toepassen van bestuursdwang.

Overleg tussen beide advocaten na het vonnis van de president van de rechtbank

Bij faxbrief van 25 november 2002 (de maandag na het vonnis) laat de gemeente-advocaat, mr. De Witte, aan mr. Koning weten dat de datum van ontruiming vermoedelijk zal zijn gelegen op of kort na 11 december 2002. De heer De Witte bevestigt dat hij telefonisch aan mr. Koning de vraag heeft voorgelegd of er cliënten van mr. Koning zijn die alsnog vrijwillig willen verhuizen. Hij stelt daarbij namens het college als termijn dat uiterlijk 27 november onvoorwaardelijk duidelijk dient te zijn welke bewoners bereid zijn zich vrijwillig te verplaatsen.

Bij brief van 27 november 2002 schrijft de heer mr. De Witte: *“Geachte confrère, Tot mijn spijt heb ik van u nog geen bericht ontvangen over de uitkomst van het overleg dat u met de bewoners van de Leyweg op maandag 25 november jl. hebt*

gehad. Ik begreep van uw secretaresse dat u thans ziek bent. Mag ik u of uw praktijkwaarnemer vriendelijk doch dringend verzoeken mij zo mogelijk hedenochtend uitsluitel te geven over de vraag of er nog bewoners zijn die vrijwillig verhuizen. Mocht ik vandaag van u of van uw kantoorgenoot geen berichten meer ontvangen, dan wordt er vanuit gegaan dat al uw cliënten het laten aankomen op een gedwongen ontruiming en derhalve geen aanspraak hebben op de verplaatsing- en verhuiskostenvergoeding alsmede zich realiseren dat de Gemeente in het kader van de uitoefening van bestuursdwang gerechtigd is de kosten van verplaatsing op de bewoners te verhalen. "

In reactie hierop laat mr Koning via zijn secretaresse weten dat hij 28 november 2002 's middags een gesprek zal hebben met de bewoners en nadien op de zaak terug zal komen. Bij faxbrief van 28 november 2002 komt de heer Koning met een reactie waarin onder meer wordt voorgesteld om overleg te voeren over nieuwe dan wel anderszins passende bedrijfsruimtes, schadevergoedingen en verhuizing vanaf aanvang tweede week januari 2003.

Bij brief van 2 december 2002 reageert de advocaat van de gemeente als volgt:
"Uit uw brief maak ik zelfs op dat het hoogst onzeker is of het daadwerkelijk tot een vrijwillige verplaatsing zal komen. Onder de gegeven omstandigheden zal de Gemeente onverkort vasthouden aan de gemaakte planning, waarbij u er rekening mee hebt te houden dat vanaf 10 december 2002 een gedwongen verplaatsing plaatsvindt.

Het is mij niet duidelijk of ik uw brief aldus mag verstaan dat de bereidheid bestaat vrijwillig te verplaatsen medio december, indien de Gemeente behulpzaam zou zijn bij de technische uitvoering van de verhuizing. Op zich zelf is de Gemeente daartoe bereid, al zullen de daarmee gemoeide kosten in mindering worden gebracht op een eventuele verplaatsing- en verhuiskostenvergoeding. Bovendien dient dan klip en klaar duidelijk te zijn waaruit de werkzaamheden bestaan, de vrijwilligheid onvoorwaardelijk dienen te blijken en het bezwaarschrift tegen de bestuursdwangbeschikking wordt ingetrokken.

De bedrijfsruimte is reeds eerder voorwerp van overleg tussen de Gemeente en de bewoners geweest. Bij die gelegenheden heeft de Gemeente steeds aangegeven dat het de eerste verantwoordelijkheid van de bewoners is om naar vervangende ruimte om te zien.

Wellicht is het goed dat wij op zeer korte termijn - ik denk daarbij aan woensdag 4 december a.s.- bijeenkomen om te bezien of een vrijwillige verplaatsing voor (een aantal van) de bewoners tot de reële mogelijkheden behoort. De tijd schrijdt immers voort."

Uiteindelijk vindt op 6 december 2002 's middags een gesprek tussen beide advocaten met enkele bewoners en enkele vertegenwoordigers van de gemeente plaats.

Als weerslag van dit gesprek bericht de advocaat van de gemeente op maandag 9 december 2002 als volgt aan mr Koning:

“Na onze bespreking van vrijdag 6 december 2002 heb ik u toegezegd een nadere onderbouwing te zullen geven van de aangeboden vergoeding van Euro 2.500,-- bij medewerking - zoals in de bespreking toegelicht- aan een geregisseerde ontruiming. U hebt om deze toelichting gevraagd, omdat in het verleden veel hogere bedragen zijn betaald.

De Gemeente heeft mij laten weten, dat de hogere bijdragen in het verleden betrekking hebben op een vrijwillige ontruiming, waarbij de bewoner zelf alle maatregelen trof. De gemeente had daar nagenoeg geen bemoeienis mee. Uw cliënten hebben - ondanks eerdere verzoeken daartoe - zich steeds tegen een onvoorwaardelijke vrijwillige verplaatsing verzet. Hierdoor heeft de Gemeente de nodige voorbereidingen moeten treffen voor de uitoefening van bestuursdwang waarvoor kosten zijn gemaakt. Deze kosten worden op de vergoeding in mindering gebracht.

Van de Gemeente begreep ik, dat gemiddeld genomen de kosten ca. NLG 50.000,-- per standplaats bedragen. Een exactere berekening zal later worden gemaakt. Dit bedrag is dermate hoog dat er nagenoeg geen enkele ruimte meer is voor een verplaatsingsvergoeding. Bovendien is de eigen inbreng bij medewerking aan een geregisseerde ontruiming uiterst beperkt. Desalniettemin heeft de Gemeente gemeend nog een bedrag te moeten aanbieden, welk bedrag is gesteld op Euro 2.500,--.

Voorwaarden voor medewerking aan de geregisseerde ontruiming zijn:

- instemming met plaats op de Noordweg;*
- medewerking aan het invullen van alle benodigde formulieren;*
- geen geweldpleging tijdens de verplaatsing;*

Ik heb u gemeld het College te zullen voorstellen in die gevallen af te zien van kostenverhaal en ook niet de voorwaarde te stellen dat het bezwaarschrift wordt ingetrokken.

Ik verneem graag uiterlijk morgenmiddag 12.00 uur van u. Voordien hoop ik u ten aanzien van de laatste 2 punten -afzien van kostenverhaal en intrekken bezwaarschrift- uitsluitel te kunnen geven.”

Daarop vindt op 10 december 2002 telefonisch contact plaats tussen de directeur DSO de heer Genet en mr Koning omdat de door de gemeente gestelde deadline (wederom) is verstreken en de heer Genet wil weten wat de reactie van de cliënten van mr Koning is. In de daarop volgende fax van mr Koning gaat deze uit van een vrijwillige verhuizing en stelt daarbij onder meer: *“In verband met de voorbereiding van een en ander zal er naar worden gestreefd dat de verhuizing voor of op 20 december 2002 zijn beslag zal krijgen”* en *“Tenslotte verzoek ik u mij te bevestigen dat er op 11 december geen gedwongen verhuizing zal plaatsvinden”*.

In reactie hierop laat mr De Witte namens de gemeente nog diezelfde middag aan mr Koning weten:

“Dank voor uw fax van hedenochtend met daarbij gevoegd de fax aan de heer Genet. Uw brief/fax aan de heer Genet kan tot misverstanden leiden, zodat ik u als

volgt bericht.

Van een daadwerkelijke vrijwillige ontruiming, waarbij de bewoners zelf voor de verhuizing zorg dragen kan geen sprake meer zijn. De begunstigingstermijn is reeds enige tijd verstreken en al degenen die zich op dit moment nog op de woonwagenlocatie Leyweg bevinden hebben geen gevolg gegeven aan de bestuursdwangaanschrijving.

Aan u is op de bespreking van vrijdag 6 december jl. de vraag voorgelegd of uw cliënten medewerking willen verlenen aan een geregisseerde ontruiming. Feitelijk vindt in dit geval bestuursdwang plaats, waarbij de verhuizing door de Gemeente wordt uitgevoerd. De gevraagde medewerking bestaat uit:

vóór hedenochtend 12.00 uur (de bereidheid bestaat deze termijn op te schuiven naar 14.00 uur) uw cliënten -met naam en toenaam- verklaren hieraan te willen voldoen, dan is het college van B&W bereid af te zien van verhaal van bestuursdwang -welke kosten op de individuele bewoner kunnen worden verhaald- en is de Gemeente bereid een tegemoetkoming in de verplaatsing/verhuiskosten toe te kennen van EUR 2.500,-. Inmiddels kan ik u laten weten dat de Gemeente daarbij niet als voorwaarde stelt dat het bezwaarschrift wordt ingetrokken.

Uiteraard kunnen uw cliënten te zijner tijd het verhaal van de kosten van bestuursdwang aanvechten.

Ik herhaal dat uw cliënten op dit moment voor een belangrijke beslissing staan. Als de onvoorwaardelijke medewerking wordt verleend aan de geregisseerde ontruiming, dan bestaat aanspraak op de vergoeding van EUR 2.500,-- en wordt afgezien van kostenverhaal. Als uw cliënten daarmee niet kunnen instemmen, dan behoudt de Gemeente zich het recht voor de kosten van bestuursdwang te verhalen en zijn uw cliënten gerechtigd daartegen bezwaar te maken. Indien u verder in de bezwaarfase uitdrukkelijk aandacht wenst te vragen voor een hogere vergoeding, dan zal ik namens de Gemeente uitleggen dat daar rechtens geen aanspraak op kan worden gemaakt.

De tijd gaat dringen en uw reactie zie ik graag spoedig tegemoet. (einde citaat)"

Opnieuw passeert de door de gemeente gestelde termijn zonder resultaat. Mr Koning reageert aldus:....

"in opgemelde aangelegenheid heb ik zojuist kennis genomen van de inhoud van uw faxbericht heden. Alvorens dit verzoek voor te leggen aan mijn cliënten verzoek ik u mij te berichten welke benodigde formulieren door hen dienen te worden ingevuld. Gaarne ontvang ik afschrift van deze formulieren.

Onder voorbehoud van alle rechten en in afwachting van uw bericht, verblijf ik,"

De gemeente stuurt diezelfde dag nog afschriften van de (standaardformulieren ENECO en huurcontract plus aanvraag bouwvergunning naar mr Koning. In een gesprek met wethouder Hilhorst, mr Koning en de bewoners op de Leyweg op woensdag 11 december 2002 zegt mr Koning toe dat hij de contracten zal beoordelen. Als het normale contracten zijn, zal hij zijn cliënten adviseren te tekenen.

Op 12 december 2002 stuurt mr De Witte een fax aan mr Koning: *"Ik heb van de gemeente begrepen dat u op woensdag 11 december de wethouder Hilhorst hebt*

toegezegd de door mij daags daarvoor toegezonden documenten te beoordelen en uw oordeel aan de Gemeente (en uiteraard de bewoners) te laten weten. Ik neem aan dat u inmiddels de Gemeente hebt bericht. Zoudt u mij een afschrift van uw brief/fax willen zenden? "

Echter, zowel de gemeente als mr De Witte vernemen niet wat mr Koning zijn cliënten omtrent de contracten heeft geadviseerd.

Ook bij de verplaatsingen is van medewerking van de bewoners weinig te merken;

- instemming met de plaats op de Noordweg;
- medewerking aan het invullen van alle benodigde formulieren;
- geen geweldpleging tijdens de verplaatsing.

Het is in de meeste, zo niet alle gevallen, noodzakelijk om met een machtiging tot binnentreden de woonwagens te betreden.

Al met al moet geconstateerd worden dat vóór het verstrijken van de door de gemeente gestelde termijnen door geen van de bewoners positief is gereageerd op het aanbod van eerst 25 november 2002 en later 6 december 2002 om vrijwillig medewerking te verlenen binnen de door de gemeente gestelde voorwaarden en mogelijkheden.

Algemene wet op het binnentreden

De Algemene wet bestuursrecht regelt in artikel 5:27 dat de personen die door het bestuursorgaan belast zijn met uitoefening van de bestuursdwang, toegang hebben tot elke plaats, voor zover dat voor de uitoefening van hun taak redelijkerwijs nodig is. Alleen voor het betreden van een woning tegen de wil van de bewoner in, is een machtiging nodig ingevolge de Algemene wet op het binnentreden.

Een woonwagen kan wat dat aangaat gelijkgesteld worden met een woning, en het binnentreden van de woonwagens was onvermijdelijk om tot verplaatsing daarvan over te kunnen gaan. Omdat duidelijk werd dat zeker niet alle bewoners medewerking zouden verlenen aan de uitoefening van de bestuursdwang heeft de Burgemeester de benodigde machtigingen tot binnentreden tegen de wil van de bewoners verleend. Tegen de verleende machtigingen is inmiddels ook een bezwarenprocedure gestart. Het bezwaarschrift is in behandeling bij de Adviescommissie bezwaarschriften van de gemeente.

Sterke arm der wet

Ingevolge de Algemene wet bestuursrecht wordt onder bestuursdwang verstaan: "Het door feitelijk handelen door of vanwege een bestuursorgaan optreden tegen hetgeen in strijd met bij of krachtens enig wettelijk voorschrift gestelde verplichtingen is of wordt gedaan, gehouden of nagelaten" (art 5:21 Awb).

In casu werd door de bewoners van de Leyweg nagelaten om te vertrekken van het voormalig regionaal woonwagencentrum naar een nieuwe woonwagenlocatie. De bestuursdwang bestond aldus uit een gedwongen verhuizing van de Leyweg naar de Jan Hanlostraat. Bij iedere bestuursdwang is er de mogelijkheid dat het

bestuursorgaan zich bedient van "de sterke arm der wet" ofwel de politie om de feitelijke effectuering van de bestuursdwang ongestoord plaats te laten vinden. Vroeger werd bestuursdwang om die reden ook wel politiedwang genoemd.

Kostenverhaal

Uitgangspunt bij bestuursdwang is dat de kosten die verbonden zijn aan de uitoefening van de bestuursdwang op de overtreder verhaald worden (art. 5:25 Awb). In de Algemene wet bestuursrecht is verder geregeld dat deze kosten bij dwangbevel kunnen worden ingevorderd. Dit zal de dienst DSO ook feitelijk gaan uitvoeren.

Tegen het dwangbevel staat verzet open door dagvaarding van de rechtspersoon (gemeente Den Haag) waartoe het bestuursorgaan (het college) behoort. Het verzet schorst de tenuitvoerlegging en de rechtspersoon kan aan de rechter vragen deze schorsing op te heffen.

Schade

Omdat veel van de huidige woonwagens vanwege hun wijze van constructie er nu eenmaal niet op gebouwd zijn verplaatst te worden, is het onvermijdelijk dat tijdens de verhuizing schade is opgetreden. Zo kunnen er bij het optakelen gemakkelijk scheuren en barsten in tegelwandjes ontstaan. Alle schades worden binnen redelijke grenzen door de gemeente vergoed. Voor de afhandeling van schade is een apart meldpunt in het leven geroepen.

De gemeente kan besluiten schade bedragen niet uit te keren indien er bij de betrokkenen nog belastingschulden zijn aan de gemeente. Het verhaal van de kosten van bestuursdwang geeft hiertoe aanleiding.

Investerings

Niet onvermeld mag blijven dat omwille van een zo snel mogelijke en zorgvuldig mogelijke effectuering van de bestuursdwang en de brandveiligheid in sommige woonwagens in opdracht van de gemeente voorzieningen zijn getroffen. Er zijn bijvoorbeeld c.v. installaties en geisers aangelegd waar anders geen deugdelijke verwarmingsinstallatie aanwezig geweest zou zijn. Er wordt onderzocht of de kosten op de bewoners kunnen worden verhaald.

Achterstallige vorderingen

Buiten de bestuursdwangprocedure speelt ook nog het aspect van de achterstallige precario en andere vorderingen die de gemeente op sommige van de bewoners heeft. Deze vorderingen lopen bij sommige bewoners op tot ver boven de tienduizend Euro. De toekomstige inningsprocedures dienen te worden verscherpt en de achterstallige vorderingen worden verrekend. Indien de bewoners zich niet houden aan de betalingsverplichtingen wordt uiteindelijk beslag gelegd.

Bezwarenprocedure

Ondertussen liep ook nog de bezwarenprocedure van mr Koning tegen de bestuursdwangbeschikking van 1 mei 2002, waarbij de bezwaren tevens werden geacht gericht te zijn tegen de brief van het college van 21 oktober 2002, waarin na het bekend worden van het brandtechnisch rapport, de begunstigingstermijn op 7 november was gesteld.

De hoorzitting van de Adviescommissie bezwaarschriften was (na ontvangst van het verweerschrift van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling), gepland op 19 december 2002.

Voordien heeft de Adviescommissie herhaalde malen aan mr Koning gevraagd om schriftelijke machtigingen van ieder van zijn cliënten. Omdat ondanks herhaalde verzoeken de gevraagde reactie van de heer mr Koning uitbleef, heeft de hoorzitting van 19 december 2002 geen doorgang gevonden en heeft de Adviescommissie in beslotenheid over haar advies vergaderd. De Adviescommissie heeft geadviseerd om het bezwaarschrift zonder verdere hoorzitting niet ontvankelijk te verklaren.

Bij beslissing op bezwaar van 13 januari 2003 is conform dit advies het bezwaar van mr Koning niet ontvankelijk verklaard.

Contracten ENECO en huurcontracten

De bewoners hebben bij oplevering van de wagens geweigerd de (normale) ENECO contracten te tekenen. De gemeente heeft daarop bij ENECO borg gestaan voor de levering van energie, tot na de kerstdagen. De bewoners is te kennen gegeven dat ze in de eerste week van januari alsnog moesten tekenen, anders zouden ze door ENECO worden afgesloten, omdat de gemeente niet langer borg wilde staan, aangezien levering van energie een zaak is van de bewoners met de ENECO. Op 31 december 2002 hebben de laatste twee bewoners het contract met ENECO getekend.

Bij de oplevering van de woonwagens weigerden de bewoners tegen de afspraak in de huurcontracten te ondertekenen. De bewoners hebben mondeling en bij brief van 20 december aan mr Koning te horen gekregen dat uiterlijk 15 januari 2003 een getekend huurcontract in het bezit moet zijn van de gemeente. Tot op heden is hieraan geen gehoor gegeven.

Wanneer de bewoner nadien op de standplaats verblijft, verblijft hij/zij daar zonder recht of titel op de standplaats en zal de gemeente de verwijdering van de woonwagen in rechte vorderen.

Bedrijfsactiviteiten in het clubgebouw

Aan de meubelsstoffeerderij en het naaiatelier is vervangende bedrijfsruimte aangeboden. Deze zijn door de bewoners geweigerd. Voor de ontruiming van het clubgebouw is inmiddels een juridische procedure in gang gezet.

3. Beschrijving van het werkproces tijdens de verhuizing

Vorbereiding

De verdeling van de verantwoordelijkheden, de samenwerking en de taakverdeling tussen de gemeentelijke diensten, de politie en de private partijen voor een gedwongen verhuizing van bewoners aan de Leyweg zijn vastgelegd in een draaiboek.

De afspraken in dit draaiboek zijn met alle betrokkenen doorgenomen en beoordeeld. In aanloop naar de gedwongen verhuizing is op basis van dit draaiboek "geoefend". Aan de hand van het draaiboek is een inschatting gemaakt van de benodigde inzet en de benodigde bereikbaarheid van de verschillende partijen. Daarbij is de verantwoordelijkheidsverdeling in hoofdlijnen als volgt:

De aansturing en coördinatie van de verhuizing berust bij de Dienst Stedelijke Ontwikkeling.

De controles, goedkeuringen en dergelijke zijn de verantwoordelijkheid van de respectievelijke inspecties van DSO en de Brandweer.

Het feitelijke uitvoerende werkproces is in handen van de firma Klomp, een erkend en ervaren transport/verhuisbedrijf, dat zich heeft gespecialiseerd in de verplaatsing van woonwagens.

Voor het ordelijk verloop van de ontruiming heeft de politie een aantal maatregelen getroffen. De inzet van politiemensen is op basis van het draaiboek bepaald.

Feitelijke ontruimingsproces vanaf 11 december 2002

De feitelijke ontruiming wordt vanaf het eerste moment belast door een aantal problemen.

Ten eerste geeft Mr Koning geen duidelijk uitsluitel over de door de gemeente (advocaat) gevraagde medewerking bij de verhuizing door de bewoners. De

gevraagde medewerking (binnen de kaders van de bestuursdwang) bestaat uit: instemming met de plaats op de Noordweg; medewerking aan het invullen van de benodigde formulieren en geen geweldpleging tijdens de verplaatsing. Er bestaat een discrepantie tussen wat de bewoners definiëren als "vrijwillige medewerking" aan de verhuizing en wat er in de juridische correspondentie is afgesproken. Bewoners trachten bij aanvang van de verhuizing opnieuw het onderhandelingsproces te openen. Door aan te geven dat zij "vrijwillig" willen verhuizen, hopen ze dat er ook nog een mogelijkheid bestaat de verhuizing zelfstandig te organiseren. Dit is in juridische zin een gepasseerd station.

Ten tweede wordt de gemeente de eerste dag van de verhuizing, 11 december 2002 geconfronteerd met het feit dat de belangrijkste logistieke organisator van het verhuisbedrijf afhaakte vanwege bedreigingen van hemzelf en zijn familie. De directeur van het verhuisbedrijf en zijn familie werden eveneens bedreigd. Het verhuisbedrijf stelde een ultimatum. Ze wilden de verhuizing alleen uitvoeren indien de gemeente garandeerde dat er extra beschermingsmaatregelen zouden worden ingezet. Deze beschermingsmaatregelen kostten 180.000 Euro extra. Zij zijn op advies van de politie, die de redelijkheid en de noodzaak van de maatregelen is nagegaan, gehonoreerd.

Hoewel via de media bewoners kenbaar maken zich niet te zullen verzetten en dat zij bereid zijn mee te werken aan de verhuizing, blijkt in de loop van de eerste dag dat adequate medewerking door inpakwerkzaamheden, het helpen aangeven, etc. uitblijft. De bewoners blijven aandringen om zelf de verhuizing alsnog te mogen organiseren. Dit komt een efficiënt verloop van de organisatie niet ten goede.

Rondom elf uur arriveert de verantwoordelijk wethouder ROSW om zich op de hoogte te stellen van de situatie en de pers te woord te staan. De wethouder heeft tevens een gesprek met Mr Koning en de bewoners. De advocaat van de bewoners belooft in bijzijn van bewoners en wethouder dat de contracten voor energie, water, precario zullen worden getekend zodra hij de inhoud daarvan heeft bestudeerd. Hij stelt daarbij uitdrukkelijk dat de bewoners zijns inziens moeten tekenen als het normale contracten zijn.

In de loop van woensdag elf december 2002 worden door de projectleider en diens rechterhand gesprekken gevoerd met een groot aantal bewoners, waarin het plaatsingsplan wat door de gemeente is opgesteld, wordt toegelicht. Als gevolg van deze gesprekken worden een drietal wijzigingen in het plaatsingsplan aangebracht.

De feitelijke werkzaamheden van de verhuizing verlopen zeer stroef. Na intern beraad wordt op initiatief van de politie besloten alle benodigde formele stappen te bewandelen. Dit houdt in: aanzeggen tot verhuizen c.q. zo nodig daarna vorderen van de bewoners om hun wagen te verlaten. Maatregelen die noodzakelijk zijn om meer vaart in de feitelijke verhuizing te brengen.

Op woensdagavond elf december 2002 worden de eerste aanzeggingen gedaan, waar door bewoners ook gevolg aan wordt gegeven. De eerste (eenvoudige) wagens kunnen die nacht worden verhuisd.

Donderdag twaalf december 2002 blijft het werkproces stroef verlopen. De bezetting van menskracht vanuit DSO is te gering en wordt op advies van de politie uitgebreid. In de verdeling van taken en verantwoordelijkheden wordt onderscheid gemaakt tussen een projectleider op het stadhuis en een projectleider op locatie, die 24 uur beschikbaar is. Hiervoor wordt een werkschema ontwikkeld waarin de inzet van DSO personeel in shift's van acht uur wordt vastgesteld.

In de loop van de dag worden er vervolgaanzeggingen gedaan. De volgorde van het verhuisplan wordt met een begeleidend brief van de verantwoordelijke wethouder met behulp van de politie bij de bewoners afgegeven.

In één geval is het noodzakelijk de wagen te vorderen. In de betreffende wagen is de hoofdbewoonster en een raadslid aanwezig. Zij weigeren medewerking, waarna conform de voorgeschreven procedure de betreffende politieambtenaar vertrek uit de wagen gelast. Vervolgens verlaten beiden onder "politiebegeleiding" de wagen. De rest van de dag blijven de bewoners passief verzet plegen, wat het verloop van de werkprocessen bemoeilijkt.

Vrijdag 13 december 2002 worden vervolgaanzeggingen gedaan, vorderen is niet meer noodzakelijk. Wel hebben verhuizers last van hinderlijk volgen en beledigingen, wat leidt tot een in bewaringstelling van één van de bewoners. De stemming verslechtert, het koude weer en de duur van de verhuisoperatie gaan op het gemoed van de bewoners werken. In de facilitaire sfeer zijn er zowel voor de bewoners als het personeel te weinig voorzieningen getroffen. Er was alleen een onverwarmde keet beschikbaar.

De gemeente en het verhuisbedrijf proberen alsnog zo veel mogelijk passende voorzieningen te treffen, inclusief de mogelijkheid om in hotel Atlanta in Kijkduin en Hotel Bastion te overnachten.

Ook worden door de medewerkers van DSO toegangspasjes verstrekt aan de mensen die vanwege professionele redenen het door de politie ontruimde terrein op moeten. Dit leidt bij de bewoners tot onvrede en onduidelijkheid. Sommige bewoners beschikken wel over een pasje, anderen weer niet, terwijl ze toch graag toegang willen hebben tot hun woonwagens om bijvoorbeeld kleding of iets dergelijks te kunnen pakken.

Zaterdag veertien december 2002 worden de eerste twee wagens opgeleverd. Om de installaties te kunnen testen wordt de elektriciteit alvast aangesloten. Vanwege de kou en als blijk van goede wil wordt toegang tot de wagens verleend zonder dat het energie -contract met ENECO is getekend. Wel wordt aangegeven dat indien de contracten niet worden getekend, de elektriciteit wordt afgesloten.

Vanaf maandag zestien december 2002 komt er meer schot in de logistieke gang van zaken en worden in hoog tempo een aantal wagens verplaatst.

Vrijdag twintig december is de laatste en grootste woonwagens verplaatst.

Spreekuren

Vanaf donderdag twaalf december 2002 wordt er voor de bewoners een spreekuur ingesteld.

Slechts één van de bewoners heeft in eerste instantie het contract van ENECO getekend. De politie en ENECO hebben daarop op instigatie van de projectleider DSO een heldere uitvoeringslijn verzegeld met als sluitstuk zo nodig afsluiten van de wagens van energie.

De week daarop volgend tekenden een achttal bewoners (van de 27) alsnog het ENECO-contract. In de kerstweek is een laatste poging ondernomen om iedereen te laten tekenen. Twee bewoners blijven weigeren. Vervolgens zijn zij afgesloten van de elektra. Op 31 december 2002 hebben zij alsnog het contract getekend.

Persbeleid, publiciteit en communicatie

Voorafgaande aan de verhuizing is er een nieuwsbrief bezorgd bij de bewoners over de regels die zij tijdens de verhuizing in acht zouden moeten nemen. De bezorging hiervan is vertraagd doordat het bijzonder moeilijk bleek een koeriersbedrijf bereid te vinden de brief bij de bewoners aan de Leyweg te bezorgen.

Pers- en woordvoerderslijn

Voor dit dossier is in overleg met de bestuurders, projectleider en andere betrokkenen vanaf het begin een terughoudend publiciteitsbeleid gevoerd. In de fase voorafgaand aan deze geregisseerde verhuizing is de thematiek veelvuldig in de pers aan de orde geweest. De projectleider heeft diverse keren aan de Haagsche Courant achtergrond informatie gegeven.

Woensdagochtend elf december heeft wethouder Hilhorst Radio en TV West aan de Leyweg zelf te woord gestaan.

Tijdens de uitvoering van de operatie heeft de woordvoering zich beperkt tot berichtgeving over de feitelijke gang van zaken, dit om de uitvoerende werkzaamheden en de atmosfeer tijdens het proces niet nadelig te beïnvloeden. Burgemeester Deetman heeft samen met Henk Jagersma, directeur DSO na afloop van de operatie op 24 december 2002 een afsluitende persconferentie gegeven.

Onderwerpen welke door de bewoners aan de orde zijn gesteld zijn: praktische problemen als hotel accommodatie, opvang overdag voor de bewoners (verwarmde ruimte); procedurele vragen over bevoegdheden/werkwijze expertisebureau, werkwijze verhuisbedrijf, aansluitingen van apparatuur, versnellen van werkzaamheden. Daarnaast komen er vragen binnen over de opslag van goederen, de vuurwerkopslagplaats, vervangende bedrijfsruimten, schaderegeling. Maar ook praktische vragen over het mee verhuizen van een kerstboom, het vinden van een wekje voor een paard etc. etc.

Bedrijfsactiviteiten in het clubgebouw/voormalig schoolgebouw

De gemeente had geen titel om het clubgebouw waar zich de bedrijfsactiviteiten afspeelden te ontruimen en de bewoners weigerden het gebouw vrijwillig te verlaten. Hierdoor kon de ontruiming en sloop van het clubgebouw tijdens de verhuizing niet plaatsvinden.

Er is door DSO hulp aangeboden bij het zoeken naar vervangende bedrijfsruimte voor het naaiatelier en de informele meubelsstofeerderij, overigens zonder verplichte noodzaak. Dit gebeurt op strikt zakelijke basis, waarbij b.v. ook een (bescheiden) huur in het geding is. De bewoners geven aan dat ze een forse schadevergoeding voor de beëindiging van de bedrijfsactiviteiten verwachten, indien ze op een nieuwe bedrijfslocatie huur moeten gaan betalen en weigeren het clubgebouw in te ruilen voor vervangende bedrijfsruimte.

Voor de illegale bedrijfsactiviteiten, zoals de hennepkwekerijen wordt geen vervangende bedrijfsruimte gezocht.

Oplevering na verhuizing en tekenen van contracten

Conform het draaiboek moeten de procedures met betrekking tot opnames van de binnen- en buitenkant van de wagens door onafhankelijke experts en fotografen worden gedaan. Dit is grondig gebeurd. Rapporten/foto's etc. zijn bij een notaris in bewaring gegeven, zodat daar in voorkomende procedures gebruik van kan worden gemaakt door alle betrokkenen.

Bij de feitelijke oplevering van de woonwagens zijn dezelfde procedures gevolgd en hebben b.v. bouwinspecteurs een aantal schades geconstateerd. De omvang daarvan is binnen redelijke grenzen gebleven, waarbij het soms wagens in slechte of matige staat betrof, die met grote zorgvuldigheid moesten worden verplaatst om heelhuids op hun nieuwe standplaats te belanden. Daarnaast gaat het ook een aantal buitengewoon grote en zware wagens. De grootste woonwagen die verplaatst moest worden heeft een gewicht van 80.000 kilo,

Tekenen van de contracten

Vooraf is meermalen mondeling en schriftelijk aan de bewoners meegedeeld dat contracten en vergunningen bij oplevering van de woonwagens dienen te worden getekend. Aangezien de advocaat van de bewoners zijn publieke belofte niet is nagekomen, is het werkproces bij oplevering ernstig bemoeilijkt.

Aan: De Burgemeester van Den Haag
Van: De Directeur Haaglanden II d.t.v. de Korpschef
Datum: 24 januari 2003
Onderwerp: Verslag van de politiematregelen rondom de ontruiming woonwagenkamp
Leyweg.

A. Inleiding:

Het raadsbesluit Rv 137 van juni 1997 – “Wonen op wielen in beweging” – gaf de aanzet tot de deconcentratie van o.a. het woonwagenkamp aan de Leyweg. Als gevolg hiervan was een groot aantal bewoners van het woonwagenkamp aan de Leyweg reeds verhuisd naar woonwagen- centra aan de Henricuskade (Ypenburg) en Tom Mandersstraat (Zonneveld) en enkele bewoners naar de locatie Jan Hanlostraat (Noordweg).

De bewoners van de overgebleven 28 woonwagens hadden te kennen gegeven dat zij niet op vrijwillige basis wilden verhuizen naar de locatie Noordweg. Dit betekende dat een daadwerkelijke verhuizing (ontruiming) met bestuursdwang diende plaats te vinden.

Op 6 november 2002 is door de raadsman van de bewoners een voorlopige voorziening aangevraagd bij de president van de rechtbank. De voorzieningenrechter van de rechtbank verklaarde op 21 november 2002 het verzoek om voorlopige voorziening niet ontvankelijk.

Op maandag 18 november vond een driehoeksoverleg plaats waarin het volgende is besloten:

1. De gemeente (meer specifiek de dienst stadsontwikkeling) is verantwoordelijk voor de organisatie en aansturing van de ontruiming;
2. De ontruiming start op 11 december 2002;
3. De ontruiming eindigt uiterlijk op 20 december 2002 (dit in verband met de voorbereiding van de maatregelen rondom de jaarwisseling)
4. De politie treedt op als sterke arm;
5. Vooraf zal de gemeente naar betrokkenen duidelijk aangeven op welke datum zal worden begonnen met de ontruiming.

B. Taakstelling politie:

Op grond van bovenstaande is in overleg met de gemeente de volgende taakstelling voor de politie afgesproken:

“ De politie begeleidt, handhaaft de openbare orde en rechtsorde en fungeert als sterke arm Dat houdt in dat de politie verantwoordelijk is voor de handhaving van de openbare orde en de veiligheid (het bieden van bescherming aan de deelnemende partijen op de locaties.

Tot de taken van de politie horen ook:

- Het verkeerstoezicht.
- Het beschermen van de medewerkers tegen kwaadwillenden bij het begeleiden van de bijzondere transpotten.
- Het toezicht op de locatie c.q. het voorkomen van wanordelijkheden.

De politie dient voldoende menskracht ter beschikking te hebben om die taken te kunnen garanderen.”

Bovenstaande taakstelling is in het politiedraaiboek verder uitgewerkt. O.a. is daar het volgende in verwoord:

“Het beleid is gericht op:

- De gemeente in staat te stellen daadwerkelijk te ontruimen en de verhuizing zo rustig mogelijk te doen verlopen.
- Daarbij rekening te houden met de grondrechten.
- Confrontaties tussen woonwagenbewoners en derden te voorkomen.
- Herstel van de rechtsorde en het beschermen van personen bij calamiteiten.
- Op te treden bij strafbare feiten, waarbij de inzet m.n. is gericht op het aanhouden van verdachten.”

Deze taakstelling is een nadere concretisering van hetgeen als takenpakket voor de politie in het gemeentelijke draaiboek staat vermeld.

C. Hoofdpijnen plan van aanpak:

Bij het opstellen van het plan van aanpak is rekening gehouden met het feit dat de sfeer rondom de ontruiming gespannen zou kunnen zijn. Niet uitgesloten was dat een dan wel meer bewoners zich tegen de ontruiming zou verzetten. Daarbij is onder meer gedacht aan de volgende vormen van tegenwerking:

- Het uiten van emotionele reacties gericht tegen (welwillende) bewoners, externe partners en politie;
- Het fysiek voorkomen van ontruiming/verhuizingen;
- Het opwerpen van blokkades;
- Het plegen van vernielingen aan materieel, sabotage;
- Het ondernemen van acties door bewoners of derden op het nieuwe terrein aan de Noordweg (o.a. het illegaal in gebruik nemen van plaatsen, het onklaar maken van nieuwe plaatsen).

Bij het opstellen van het plan van aanpak is voorts rekening gehouden met het feit dat de werkzaamheden op twee locaties dienden te worden uitgevoerd.

Teneinde de overlast voor de bewoners zo min mogelijk te laten zijn en de ontruiming zo overzichtelijk mogelijk te laten verlopen is ervoor gekozen om de ontruiming fasegewijs vorm te geven. Hiervoor is het woonwagenkamp in drie sectoren verdeeld. Per sector zou de ontruiming worden uitgevoerd. Daarbij is afgesproken dat wanneer met een sector zou worden begonnen, deze door middel van een hekafzetting zou worden afgesloten. Hierdoor zou een vrij werkterrein worden gecreëerd voor de personen, die bij de ontruiming waren betrokken. Op deze wijze konden zij zo ongestoord mogelijk hun werk doen. Begonnen zou worden met sector 1. Voor de bewoners van de sectoren 2 en 3 zou het kamp via een in- en uitgang bereikbaar blijven.

Daarbij is ervoor gekozen om de politie-inzet hoofdzakelijk te laten bestaan uit leden van de Mobiele-Eenheid in het zogeheten “vredes-tenue”. Redenen hiervoor waren dat:

- a. de leden van de Mobiele-Eenheid getraind en geoefend zijn om in groepsverband op te treden en
- b. wanneer de omstandigheden daar naar waren vrij snel kon worden “opgeschaald”.

De primaire taak van de Mobiele-Eenheid bestond uit het creëren van een vrij werkterrein, het bewaken van de afzetting en ervoor zorgen dat de personen, die de ontruiming daadwerkelijk uitvoerden, hun werkzaamheden ongestoord konden doen.

Om escalatie te voorkomen en duidelijk te maken dat fysiek verzet geen zin had, is besloten bij aanvang van de ontruimingsactie (en voor de duur van 8 uur) 1 peloton Mobiele-Eenheid direct in te zetten en 1 peloton Mobiele-Eenheid achter de hand te houden. Voorts was 1 sectie van de aanhoudingseenheid aanwezig.

Na de eerste 8 uur zou de politie-inzet hoofdzakelijk bestaan uit 1 peloton en 1 groep van de aanhoudingseenheid.

Het verkeerstoezicht werd uitgevoerd door medewerkers van het verkeershandhavingsteam. Op afroep was een recherche-detachement beschikbaar.

D. Uitvoering:

Op woensdag 11 december rond 09.30 uur is begonnen met de ontruimingsactie.

Door leden van de Mobiele-Eenheid is een vrij werkterrein gecreëerd, waarna sector 1 door middel van hekken is afgezet. Daarbij is door de politie geen geweld gebruikt. Vervolgens konden medewerkers van de dienst stedelijke ontwikkeling en de door hen ingehuurde bedrijven beginnen met de daadwerkelijke ontruimingsactie. In eerste aanleg bestond dit uit het opstellen van het materieel van de firma, die de daadwerkelijke ontruiming zou uitvoeren. In tweede instantie bestond dit uit het uitreiken van een zogenoemd “aanzeggings-formulier”, dat door een medewerker van de dienst stedelijke ontwikkeling met ondersteuning van de politie werd uitgereikt. (Voor de verdere uitvoering van de ontruimingswerkzaamheden verwijs ik naar het verslag van de dienst stadsontwikkeling)

In de loop van woensdag 11 december zijn door medewerkers van de dienst stedelijke ontwikkeling wijzigingen aangebracht in het afgesproken verplaatsingsplan. Dit riep bij meerdere bewoners vragen op, die zich vervolgens met vragen om informatie wendden tot de politie-ambtenaren, die bewakingstaken uitvoerden bij de hekafzetting. Dit had gevolgen voor de omvang van de politie-inzet.

In de loop van donderdag 12 december is door de dienst stedelijke ontwikkeling “een spreekuur” ingesteld (van ’s-ochtends 09.00 uur tot ’s-middags 17.00 uur) waar bewoners met hun vragen terecht konden.

In het verdere verloop van de ontruimingsactie verrichtte de politie m.n. bewakingstaken bij de hekafzetting.

Na een aantal dagen werden door de dienst stedelijke ontwikkeling aan bewoners toegangspasjes verstrekt. Personen in het bezit van een dergelijk pasje konden hadden vrije toegang tot het woonwagenkamp aan de Noordweg op. Al snel bleek dat bij de bewoners onduidelijkheid bestond over deze pasjes. Ook hadden niet alle bewoners de beschikking over een dergelijk pasje. Op grond hiervan heeft de politie de toegangsregeling bij het nieuwe kamp niet al te strikt toegepast.

Slechts in een geval wilde een bewoonster de woonwagen niet verlaten. Door een medewerker van de dienst stedelijke ontwikkeling is toen aan de bewoonster gevorderd de woonwagen te verlaten. Daarbij is aangegeven dat, wanneer zij dit niet zou doen, tot aanhouding zou worden overgegaan. In deze woonwagen was op dat moment ook mevrouw Heijmans van de Socialistische Partij aanwezig. Hierop heeft de bewoonster de woonwagen verlaten.

Conform de afspraken in het driehoeksoverleg d.d. 18 november jl. diende de ontruimingsactie uiterlijk op vrijdag 20 december te worden beëindigd. Daartoe is 24-uur per dag doorgewerkt, behalve in het weekend. Op die momenten, dat er geen daadwerkelijke werkzaamheden werden uitgevoerd, is de politie-inzet teruggebracht tot hoofdzakelijk 1 ME-sectie.

Op donderdag 19 december 2002 werd de laatste woonwagen van het kamp Leyweg verplaatst naar het kamp Noordweg. Inmiddels was ook begonnen met de sloopwerkzaamheden op het kamp Leyweg.

Slechts het schoolgebouw kon niet worden ontruimd en gesloopt, omdat er op dat moment geen geldige juridische titel voorhanden was.

In de nacht van vrijdag 20 december op zaterdag 21 december 2002 is het merendeel van de medewerkers van de ingehuurde bedrijven, met medeneming van het materieel, vertrokken.

In de loop van de zaterdagochtend is de politie-inzet afgebouwd.

De installatie van 8 tot 9 woonwagens was echter nog niet voltooid. De werkzaamheden hieraan hebben tot na de kerstdagen geduurd. Vanaf zaterdag 20 december tot dinsdag 24 december heeft de politie hierbij toezicht gehouden met 5 medewerkers van het bureau Wateringse Veld.

E. Strafbare feiten:

Op dinsdag 10 december 2002 heeft de eigenaar van de firma, die de daadwerkelijke verhuizing voor haar rekening zou nemen, door tussenkomst van de burgemeester laten weten dat er serieuze bedreigingen aan zijn adres werden geuit. Met hem is contact opgenomen en hij heeft hiervan op woensdag 11 december aangifte gedaan.

In de nacht van dinsdag 10 december op woensdag 11 december 2002 is de beoogde uitvoerder van "het verhuisbedrijf" zodanig bedreigd, dat hij (de uitvoerder) zich heeft teruggetrokken uit de ontruimingsactie. Hij en zijn gezinsleden waren zodanig bedreigd, dat hij het niet meer verantwoord vond om aan de ontruimingsactie deel te nemen.

Op woensdag 11 december is de recherche een onderzoek gestart naar deze strafbare feiten. Dit onderzoek is thans nog niet afgerond.

Op vrijdag 13 december 2002 werd de operationeel commandant van de politie beledigd en 2 medewerkers van "het verhuisbedrijf" bedreigd door een van de bewoners van het kamp Leyweg. Na het opnemen van de aangifte is deze kampbewoner aangehouden en in verzekering gesteld. Inmiddels is via een procedure van snelrecht deze kampbewoner inmiddels door de rechter veroordeeld.

Tijdens de ontruimingsactie zijn enkele hennepkwekerijen aangetroffen. Alle attributen, die zijn gebruikt bij het kweken van hennep, zijn door de politie in overleg met het Openbaar Ministerie in beslag genomen. Door de recherche is een onderzoek gestart naar de personen, die bij de hennepkwekerijen zijn betrokken. Dit onderzoek is thans nog niet afgerond.

F. Conclusie:

Uitgaande van de taakstelling van de politie ("sterke-arm functie") stel ik het volgende vast:

De gemeente en de door haar ingehuurde bedrijven hebben – afgezien van verschillende bedreigingen - ongestoord hun werkzaamheden kunnen verrichten. Confrontaties tussen woonwagenbewoners en betrokkenen dan wel derden hebben zich niet voorgedaan, naar mijn mening mede omdat de politie duidelijk en met voldoende personeel aanwezig was. In die gevallen dat sprake was van een strafbaar feit, is door de politie direct opgetreden.

Het verkeerstoezicht is zonder noemenswaardige problemen verlopen.

De "sterke-arm functie" is naar mijn mening volledig en op een professionele wijze vervuld.

De algemeen commandant

Mr. H.P. van Essen
Directeur Haaglanden II